

Paulius Mieželis
Kilęs iš Trakų, 23 m.

Maskva 07.02

Milijonais pulsuojančioje Maskvoje patekau į lietuvišką oazę. Prieš leidžiantis į tolimąjį Sibirą mus priglobė svečių namai prie LR ambasados Rusijos federacijoje įsikūrę pačiame Maskvos centre.

Maskvoje mus priėmę lietuviai gausiai ir šiltai dėkojo „Misija Sibiras'10“ dalyviams, gyrė mūsų ryžtą ir narsą. O mes juk dar nieko nepadarėme... Para su trupučiu praleista mieste verčia imti jaustis tarsi nesavam kailyje. Šįkart miestas nežavi, miestas kalina, miestas blaško. Jaučiu, kad atvykau į Rusiją visiškai ne to. Kas valandą darosi vis nekantriau laukti to momento, kai apsiavęs kojas žygio batais įžengsiu į Sibirą. Lyg kokį mėnulį.

Traukinys 07.04 Uralo priekalnės 20:20

Artėjant laikui, kai teks užsiropšti į savo gultą poilsiui prieš ankstyvą atvykimą į Serovą, net darosi gaila, kad kelionė traukiniu jau visai besibaigia. O pradžioje ji atrodė tokia grėsmingai ilga. Visgi kelionė užliūliuoja. Veiklos nebuvimą ir laiko maras užpildo išsigalvota rutina, žaidimai ir blevyzgos. Prisiminti, ko mes važiuojame padeda pirmieji filmuojami interviu. Besilieję žodžiams atsivėrė aiškumas, kad mes tikrai nesame eilinė šaunių draugelių kompanija, keliaujanti į Sibirą ieškoti nuotykių. Mačiau, kaip mano pašnekovų akyse spindi

tikėjimas tais žodžiais, kuriais jie išsako savo troškimą dirbti Sibiro kankinių labui. Ir jaučiau, kaip tai kelia rezonansą mano širdyje.

Aš ieškau tinkamiausio savo, kaip organizatorių atstovo, vadovaujamojo vaidmens įgyvendinimo. Noriu tarnauti grupei, žadinti jų savimone, ugdyti savitarpio pasitikėjimą ir asmeninę atsakomybę. Traukinyje vis geriau pažįstame vieni kitus. Kelionės metu žmonės keičiasi lyg kraštovaizdis už lango: lyg ir visą laiką tas pats, bet kartas nuo karto blykstelį kažkas, keliantis nuostabą, žavesį ar tiesiog susidomėjimą.

Iš tiesų net jau išvykęs į Misijos Sibiras ekspediciją dar nesuvokiu iki galo, kur keliauju ir kaip tai pakeis mane ar kuo galėsiu ten pasitarnauti, tačiau tikiu, kad darau geriausia, ką galiu veikti šiuo metu.

Nuostabus saulėlydis už lango žada įdomų rytą.

Išsilaipinimas Sibire 07.05

Visos kelionės metu kankinau savo vaizduotę mėgindamas įsivaizduoti mūsų išsilaipinimą Sibire. Sibiras nėra tokia apibrėžta vieta, kaip pavyzdžiui Mėnulis, todėl nežinia, ar tas išsilaipinimo momentas bus traukiniui sustojus Serovo mieste, ar mums įžengus į taigą, o gal dar kažkada. Tačiau žinojau, kad pirmieji žingsniai Sibire bus ypatingi ir aš tiesiog pajausiu tą momentą, kur prasideda Sibiras.

Iš Serovo du mikroautobusiukai vežė mus nuo traukinių stoties dar gerą valandą plačiu tuščiu keliu per nesibaigiantį mišką. Sėdėjome susigrūdę kartu su savo kuprinėmis. Vieni dairėmės

pro langus, kiti snaudė. Jaučiau, kad išsilaipinimas Sibire jau čia pat. Galiausiai autobusiukai pasukę į žvyrkelį sustojo prie krūmais apaugusio upelio. Atsivėrė durys ir Gintauto raginami vienas po kito čiupome savo kuprines ir nėrėme laukan. Iššokau ir aš. Nespėjus nei apsidairyti pajutau kelis uodus vienu metu geliančius į ranką. Nuvijau juos, tačiau tuo metu kiti jau spėjo įgelti į veidą ir kojas. Supratau, kad apsiginti nepavyks, nes uodų spiečius aplink mane vis tirštėjo, o įkandimų daugėjo. Nėriau į savo kuprinę ir puoliau rengtis visą kūną dengiančiais drabužiais, net apsimoviau darbines pirštines. Visi aplinkui darė tą patį. Vyko didelis sujudimas, kiekvienas gelbėjosi kaip išmanydamas, tik Gintautas vaikštinėjo ramus ir ragino paskubėti. Jam ant kaktos pūpsojo trys kraujo prisisiurbę uodai. Netrukus visi apsišarvavome nuo galvos iki kojų ir atrėmėme pirmąją uodų ataką, pasveikinusią mus įžengusius į Sibirą. Pasirodo traukinyje išgirsti vietinių gąsdinimai apie Sibiro uodų žiaurumą nebuvo iš piršto laužti.

Prisiminiau pirmąją sceną iš filmo „Gelbstint eilinį Rajaną“, kurioje rodoma, kaip karių desantas išsilaipina pajūryje, kuriame juos vos nusileidus laivų trapams pasitinka kulkosvaidžių kruša. Ji pliekia be atvangos ir kelio atgal nebėra. Nors nuo uodo įgėlimo negresia žūtis, bet lipdamas iš mikroautobuso jaučiausi panašiai, kaip tame kare. „Misija Sibiras’10“ desantas išsilaipino.

Liepos 5 d. Tarp 9 ir 10 val. vakaro pagal Arnoldo ir Roberto sumeistrautą saulės laikrodį

Maždaug pusė mūsiškių išėjo maudytis į už kelių kilometrų esančią upę. Tuo tarpu pas mus, likusius stovyklavietėje, per kalnelį atvažiavo mėlynas autobusiukas UAZ. Vietiniai milicijos patruliai. Mes juos pamatėme anksčiau, nei jie mus. Stebime juos besidairančius po laukymę ir suprantame, kad greičiausiai ieško mūsų. Bet kodėl gi? Mes niekuo nenusikaltome, nepadarėme nieko blogo. Visgi apima nerimas, sėdime tyliai ir laukiame atomazgos. Gintautas išeina į žvalgybą. Mus pastebėjo. UAZ užsiveda ir pajuda link mūsų. Girdžiu artėjančią variklio burzgimą, girdžiu kaip visureigio ratai taško visai čia pat esančio upelio vandenį. Pareigūnams artėjant rašiau šį dienoraščio puslapį ir jaučiausi kaip E. Bučelytė paskutinėje TV bokšto transliacijoje sausio 13-ąją. Išlipo du pareigūnai, vienas uniformuotas, kitas su odine striuke. Iš karto pasidomėjo, kas yra mūsų grupės vadovas. Toliau kalbėjosi su Gintautu. Pareigūnai pasirodė gana mandagūs. Visgi išliko bauginanti nežinomybė. Paaiškėjo, kad priežastis, atginusi juos šį vėlyvą vakarą į atokią mūsų stovyklavietę, yra perduoti reikalavimą grupės vadovams prisistatyti su visų dalyvių pasais į rajono centrą Severouralską, idant užsiregistruotume migracijos poskyryje. Tai padaryti turime iki rytojaus 10 val. ryto.

Liepos 6 d. Biurokratinis turizmas

Ankstų rytą pažadinau visus reikalaudamas pasų. Su Gintautu išsiruošėme keliauti į Severouralską nešini visų pasais ir aiškintis, kodėl dar neužsiregistravome. Pėsčiomis išėjome iš taigos, tada sėdome į vietinį autobusą, konduktorė atvyniojo mums talonėlių nuo rulono – bilietus. Atvykę į nurodytą įstaigą prisistatėme, mandagiai pasikalbėjome, dar mandagiau palaukėme ir pamokyti, kad atvykę į kitą rajoną turime nedelsdami užsiregistruoti, buvome

paleisti. Per tą laiką, kol mus priėmusi pareigūnė klausinėjo mūsų apie mūsų misiją, uodus taigoje, gyvenimą Lietuvoje ir kitus daugiau ar mažiau reikšmingus dalykus.

Grįžęs į mišką ir pamatęs uoliai besidarbuojančius bičiulius bei stebinantį jų darbo rezultatą, pats pasijutau kaip koks administratorius, „įgalinantis“, „suderinantis“, „aprūpinantis“... Norėjau ir aš čiupti pjūklą, eiti ir dirbti. Dirbti tikrą darbą, o ne bastytis institucijų koridoriais su dokumentais. Taip ir dariau, bet padirbėjęs supratau, kad komanda puikiai tvarkosi ir be manęs. Visi jau buvo susidirbę tarpusavyje, kiekvienas žinojo savo užduotį ir ją vykdė. Teko ir man pripažinti sau savo asmeninę misiją mūsų visų misijoje – daryti tai, ką geriausiai moku ir galiu. Ir svarbiausia, tuo džiaugtis.

Karaliaus Mindaugo karūnavimo diena 07.06

Su jauduliu laukiau liepos 6-tosios, trokšdamas ypatingai paminėti Lietuvos valstybės dieną šiame tolimame krašte su patriotiškais jaunuoliais. Puikiai žinojau, kad tėvynė mums visiems labai brangi, tačiau nuogaštavau, kad besigėdydami kits kito neišdrįsime atverti savo širdžių ir išlieti meilės tėvynei, apsiribosime koku nors menku simboliu ar net pristigę fantazijos kaip švęsti pasigesime alkoholio.

Visgi mano abejonės buvo nepagrįstos ir šventė buvo puiki. Merginos dainuodamos nupynė Mindaugui vainiką, visi smaližiaudami iš miesto atvežtomis bandelėmis ir gurkšnodami arbatą laukėme vidurnakčio, kad drauge su visa Lietuva ir pasaulio lietuviais vienu metu sugiedotume Tautišką giesmę. Atėjus šviesiai nakčiai ir jos beribį dangų suvirpinus „Lietuva tėvynė mūsų...“ užgiedojusiems balsams pajutau, kaip brangu yra turėti laisvą valstybę. Tada

drašu ir smagu net būnant labai toli nuo jos. Prisiminiau, kaip šįryt ant administracijos stalo dėjau mūsų pasus su Vyčiu ant viršelio ir raštą iš Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos, kurio kampą puošė ženklelis „Tikime laisve“. Mūsų seneliai to neturėjo. Tačiau vis tiek išliko drašūs ir neprarado tikėjimo laisve.

Naktinė malda 07.07

Vakaro laužas jau išblėso. Pokalbiai prie jo ir šurmuly s stovyklavietėje taip pat. Bet mintys ir jausmai dar žvalūs. Susižvalgome ir išeiname iš stovyklavietės...

Šviesios nakties tyloje keturi vyrai stovi prie kapo. Nuo tos dienos, kai čia buvo palaidotas paskutinis žmogus, retai kas belankė čia besiilsinčius. Seniai jau ašaros laistė šią žemę. Per tuos dešimtmečius tyla įsismelkė į pušis ir antkapius. Stovime šioje tyloje, vienoje linijoje išrikiavę dienos darbų užgrūdintus pečius, jaučiu, kaip mintys ropinėja draugų galvose, girdžiu lengvą jų alsavimą. Mus supa įvairiai pakrypę kryžių siluetai. Įsižiebia degtukas, paliečia žvakės dagtį, pasidalindamas su juo liepsna. Padedame žvakelę po priešais mus esančiu kryžiumi, šviesa ištraukia jį iš tamsos glėbio. Žiūrime, kaip virpančios liepsnos šokdinamas prieš mūsų akis juda atgijęs kryžius. Persižegnojame. „*Mūsų Tautos Kankiniai, išmelskite stiprybės, sumanumo ir vienybės mūsų Tautos darbuotojams, išmelskite tikrai šviesų amžinąjį poilsį galvą paguldžiusiems už savo žemę. Amen*“ kreipiuosi į Viešpatį tremtinės ateitininkės Adelės Dirsytės Sibire užrašyta malda. Dar kelias minutes pastovėję einame prie kito kapo. Prie to, prie kurio veda širdis. Prie to, kuris, rodosi, šaukiasi mūsų

maldos. Paskui žengiame prie kito. Taip pamažu tamsios kapinės užsipildo mažais šviesos daigeliais. Paskutinę žvakę uždegame prie mūsų tautiečių likimo brolių latvių kapo.

Kryžius 07.08

Jau kelinta diena šalia mūsų ir su mumis gyvena kryžius. Jį išdrožė Robertas, žemėn nuleidęs didelę pušį. Greta laužavietės Roberto vis padailinamas kryžius tapo neatsiejama mūsų stovyklavietės ir mūsų grupės dalimi. Kryžius mus žavi, įkvepia ir saugo, o mes juo rūpinamės. Kalbame apie jį, svarstome, kaip su derama pagarba jį pastatyti. Iš vakaro prieš paliekant šią stovyklavietę iškasėme kapinėse duobę, apdeginome kryžiaus kotą (turėtų ilgiau išlikti atsparus puvimui). Tautvydas atsivežė iš Lietuvos jam tremtinio įduotą mažą kryželį, kurio kitoje pusėje išraižyta „LIETUVIAMS“. Jį pritvirtinome mūkelės vietoje.

Ryte visi vaikinai užsikėlėme kryžių ant pečių ir juo nešini patraukėme per gėlių pilną pievą į kalvelę link kapinių. Ėjome basi, nes pakeliui turėjome perbristi upelį. Ėjome tylėdami, nes tokiu momentu bet kokie žodžiai būtų triukšmas. Kryžiaus našta slėgė pečius. Mintyse kalbėjau „Sveika Marija“ ir žingsnis po žingsnio artėjome prie kapinių.

Mūsų sutvarkytose kapinėse keliamo kryžiaus vaizdas buvo įspūdingas. Visi sustoję prieš jį pagerbėme kryžių ir čia palaidotų mūsų tautos kankinių sielas malda, patėpėme kryžių Norberto iš Lietuvos atsivežtu šventintu vandeniu ir uždegėme kelias žvakeles.

Šeima 07.09

Vakaro aptarimo metu ratu dalijomės savo dienos įspūdžiais, kilusiomis mintimis ar jausmais. Tą vakarą visi itin šiltai kalbėjo apie mūsų grupę. Ne vienas net pavadino mus didele šeima. Buvo iš tiesų malonu tai girdėti, o tuo labiau jausti tą artumą, rūpestį ir gėrį, sklindantį iš kiekvieno. Jaučiausi, tarsi būčiau įsimylėjęs savo ekspedicijos draugus. Kiekvieną atskirai ir visus kaip visumą. O juk mūsų ekspedicija dar vos įpusėjusi. Stebėjausi, kaip greitai susidraugavome ir pasiekėme tokį bendrystės lygį, kai tiesiog mėgaujamės buvimu drauge. Maščiau, kad tai panašu į įsimylėjimo euforiją. Atsirado MES, kuris nustelbė kiekvieno iš mūsų AŠ. Buvimas MES dalimi tikrai kėlė palaimingą euforiją, kuri, atrodo, niekada nesibaigs. Visgi nuojauta, patirtis ir žinios kuždėjo, kad šios įsimylėjimo euforijos spinduliuose negalėsime šildytis amžinai, jeigu neįdėsime pastangų. Kad įsimylėjimas peraugtų į meilę, reikės nuveikti daug meilės darbų. Meilė nebėra vien jausmas, tai yra santykis tarp asmenų. Taigi turime sąmoningai stengtis, kad mūsų meilės laužas negestų. Taip pat turime išlaikyti savo asmenybės savitumą ir grožį, kad jis neištirtų MES visumoje. Turime išugdyti stiprius asmeninius tarpusavio ryšius ir tokiu būdu sukurti patvarų tinklą, kuris nesutrūkinės net ir kai išsiskirstysime po savo namus, o MES nebeliks. Noriu, kad mes iš tiesų gyventume meilėje kaip broliai ir seserys.

Maži stebuklai 07.10

Iš vaikystėje žiūrėto filmo „Geltonų plytų kelias“ atmintyje išliko, kad stebuklus reikia mokėti įžvelgti paprastuose dalykuose. Šioje ekspedicijoje mums gerai sekasi, mes nieko

nestokojame, visi gerai jaučiamės. Toks pilnutinis laimės jausmas susideda iš gausybės mažų elementų, kurių ne vieną galima būtų pavadinti stebuklu, jeigu tik pamėgintume jį išvelgti. Štai kad ir pirmosiose kapinėse surastas metalinis laužtuvas. Rinkdamiesi, kokius įrankius vežtis į ekspediciją neįvertinome, kad Sibiro žemė bus kieta ir pilna akmenų. Galiausiai traukiniais vežtis 2 m ilgio ir maždaug 5 kg svorio metalinį strypą būtų buvę gana sudėtinga. Tačiau vos pakapstę žemę supratome, kad paprastais kastuvais menkai ką nuveiksime, atsidusome... Ir štai kaip tik tada pastebėjome gulintį laužtuvą. Matyt, jį paliko žmonės, SSRS griuvimo suirutės metu atvykę išsikasti ir parsivežti į Tėvynės žemę savo artimųjų palaikų. Šis netikėtas radinys, tarsi burtų lazdelė, įgalino mus apjuosti kapines tvora, pastatyti kryžių ir nuveikti daug kitų reikalingų darbų tiek šiose, tiek ir kitose mūsų lankytose kapinėse.

Patirti stebuklingo atsitiktinumo keliamą nuostabą teko dar ne sykį sprendžiant organizacinius mūsų grupės reikalus, ieškant pamirštų kapinių ar bendraujant su draugais. Tą pastebi ir kiti. Su Eugenijum kalbėjomės apie tikėjimo galią, kuri įveikia fizikos, logikos ir kitus pasaulį varžančius dėsnius. Abu esame patyrę tai, kad kaip tikėsi, taip ir bus.

Utėlėta panika 07.06

Leisdamasis į Sibirą puikiai žinojau, kad teks pakoreguoti savo higienos įpročius. Išvykdamas iš Maskvos paskutinįsyk nusiprausiau duše ir supakavau muilą į kuprinės gilumą, nes žinojau, kad greitai nebus sąlygų juo pasinaudoti. Prisiminęs liaudies išmintį: „Prausiasi tik tinginiai... kurie kasytis tingi“ nusiraminau, kad tai tik laiko klausimas, kol

apsiprasiu gyventi be dušo. Galiausiai, juk ne į sanatoriją važiuoju, darbas ir išgyvenimas gamtoje yra svarbiau už kvėpuojančias odos poras, todėl diskomfortą galima pakentėti.

Po pusantros paros traukinyje apsiprausiau akis keliomis saujomis vandens. Jaučiausi puikiai. Tiek po pirmosios nakties palapinėje, tiek ir antrąjį rytą apsiribojau keliais šlakais vandens akims nuskaidrinti. Net stebėjausi, kad poreikis kasytis nevargina.

Tačiau po pietų prigulęs palapinėje pastebėjau ant rankos mažą vabaliuką. Tiesiau pirštą jį numesti, bet nespėjus jo paliesti, šis vikriai stryktelėjo į kitą vietą. Apžiūrėjau jį atidžiau. Baltai pilkšvas, kelių milimetrų dydžio, grūdo formos. Pamėginus jį paliesti vėl nušoko šalin. Ten pastebėjau ir dar vieną tokį pat padarą. Prisiminiau kažkokį pasakojimą apie baltas utėles tremtinių vaikų galvose. Sunerimau. Nors ir įdomu gyvai patirti tremtinio dalią, tačiau šio jos elemento visgi norėčiau išvengti. Akimirksniu panižo galvą. Tarsi kas būtų įkandęs. Visiškai susirūpinau. Pirštai taršė plaukus, o galvoje, tarsi bėgdamos nuo jų, zujo mintys: „Kaip baisu... šė tau, narsuoli, metęs iššūkį švarai... bet tai iš kur gi jos... gal iš traukinio... gal čia ne utėlė, ar jos šokinėja?.. kas dabar bus, kai rytoj jau kasysimės visi... grįšime namo nuskustomis galvomis... kokia gėda... o gal čia ne aš ja užnešiau, gal aš tik auka... reikia patikrinti palapinės sugyventinius... ką dabar daryti?!“. Fantazija veikė greitejančiais apsisukimais. Tuo metu pastebėjau dar vieną balkšvą šoklį. Sutraiškęs jį išsikasiau iš kuprinės muilą bei šampūną ir nieko nelaukęs nudūmiau prie upelio. Jo ledinis vanduo anksčiau versdavo pašurpti vien nuo minties apie maudynes jame, o dar spiečius uodų, tik ir telaukiantis, kol apnuoginsiu bent lopinėlių odos. Tačiau tąsyk tai buvo nė motais. Turškiausi it ančiukas. Vėliau tyliai sėdėjau prie laužo ir laukiau, kas bus. Galvos beveik neniežtėjo, aplinkiniai irgi kasėsi saikingai. Uff.. nusiraminau, matyt, utėlės visgi nešokinėja.

Šie vabalėliai ir jų menama grėsmė išgąsdino mane daug labiau, nei meškos, kurios iš tiesų slampinėjo aplinkui.